

František
Benhart

Kako priti v Šebrelje

Vprašanje je – vsaj kot se zdi – enostavno, enopomensko. (Z avtom, z avtobusom, peš; po štiri kilometre dolgi lestviji, pravijo tudi primorski hudomušneži.) V resnici seveda ni. Ali pa: kakor za koga. Zame se sliši skoraj tako, kot da bi vprašali: Kako priti v nebo; ali v nebesa? Zame to vprašanje ni novo, celo niti v tej različici. Koliko vnebohodnih ali pa vsaj navzgorhodnih naslovov sem že imel nared za opise

svojih slovenskih potovalnih podvigo, za opise, ki v večini do danes čakajo na uresničitev. (Če to ni preneskromno: izmišljanje naslovov je moja odnekdanja strast in ne po naključju sem pred desetletji v uredništvu neke češke literarne revije zaslovel kot »naslovist«.)

Naj navedem nekaj primerov. Prvi: *Ali še vedno nisem v nebu?* To bi bil moral biti opis moje prve in gotovo najneprimernejše poti na Šentviško planoto. Iz Baške grape, via Rakovec. Bilo je takrat, ko so tri skodelice čaja (dve sta bili premalo) v koči na Doliču stale 60 din, nočitev skupno z nadvse hrupnimi Nemci pa 135 din. (Kajpak, avgust 1982.) V nogah sem imel predvčerajšnji popoldanski vzpon od cestnega ovinka Na Logu – »Noč vas bo lovila,« slišim še zdaj tamkajšnjo domačinko – skozi Zadnjico gor na Tržaško kočo na Doliču. Več kot štiri ure pridnega vzpenjanja na prag noči. (Ko si sam, gre hitreje.) Zgodaj zjutraj pa še nekaj Veljske doline in potem – končno – skozi izsanjano zibelko med Špičjem in Zelnarico do Koče pri Triglavskih jezerih (neverjetno, pa resnično: prepoln krožnik enolončnice 30 din!) in čez Komarčo padanje, ja, res, prej padanje kot sestop k Savici in jezeru; tokrat ne samotno (padanje), ampak s skupino radoživih učiteljev iz Laškega: vidni ali nevidni tanki, tanki curki krvi, prav prijetne, mile, darežljivo dišeče krvi se vlečejo za našimi srečanji na tem svetu, spomin pa v njih neskončno rad obleži, obleži – tale curek pa je še dandanašnji viden in dišeč in celo še poln upanja na nadaljevanje v čisto drugačnih krajih in okoliščinah. (Ali veste, kje leži, ali povedano točneje: visi vas Svetina? Tudi tja se je že zavlekel sijajni komarški curek.)

Torej v nogah vse to – pa še bodoči curek povrh –, sicer splaknjeno z dvojno kopeljo v Bohinjskem jezeru in z mirno nočjo v Bohinjski

Bistrici . . . in že ob 6,59 odhod z vlakom. Novim dogodivščinam naproti. Postaja Podmelec je navajena pošiljati potnike za svoj hrbet, proti severu. Mene pa privlači stran proti jugu, se pravi osojna, nekako odljudna, malone odvečna. Od tod sem se namenil napasti Šentviško planoto. Obenem sem se odločil, da ne bom hodil po cesti, ki bi me vodila najprej proti zahodu v Logaršče, potem pa spet skoraj proti vzhodu v Ponikve, ampak da bom udaril kar naravnost v smeri svojega prvega postopnega cilja – Ponikev.

Rakovec je vas, kjer domačije (s težavami) iščejo druga drugo. Jaz sem (prav tako s težavami) iskal najkrajšo pot navzgor, večkrat s povpraševanjem. Naenkrat pa moje iskanje preseneti dež. Kaj dež – ploha. Hitim pod najbližjo streho. Stara gospodinja me povabi noter in me počasti s kavo ter slivovko. Koste dežuje! reče po domače, in sploh vse je pri Franciški Seljak tako domače. (Sem bil tu že kdaj prej? V prejšnjem življenju?) Toda dež preneha in jaz grem, v žepu stekleničko slivovke: To spijte, ko boste prišli gor. (Nisem ubogal; kar domov na Češko sem prinesel: dišeči curek krvi . . .) In nasvet, kako naj grem: *Kar naravnost pa bo*. Prav z veseljem sem vzel ta nasvet dobesedno (saj od nekdanj nosim v sebi to načelo kot moralno maksimo), se pravi: ne po poti, ki vodi na cesto za Logaršče, pač pa naravnost gor v strmo pobočje čez drn in strn, skozi gosto grmičevje in stromovje, po dežju s preobiljem vode na vejicah, pa brez konca, brez konca, brez konca: *ali še vedno nisem v nebu?*

Pa sem le bil (v sedmem): ko sem se zgoraj, na skrajnem robu Planote, na močnem soncu posušil, obiskal cerkev v Ponikvah, obnovljeno po vojni po načrtih Josipa Plečnika (edina »njegova« cerkev na Primorskem!) in v kmečkoturistični krčmi pojedel golaž s koruznimi žganci pa popil pivo (takrat še ni bilo nevarno zame). Ta dan še pešačenje po Šentviški planoti: Pečine, Šentviška gora, Daber, malo z avtobusom, malo pa v spremstvu ljubeznive gospe Darinke, ki me je napotila, domov gredoč, pod redko gostoljubno streho gospoda Črva: »Tam boste gotovo lahko prenočili.« V bistvu dan počitka, kajti Planota je planota, brez neizogibnih strmin; te jo samo obkrožajo, to pa prav od vseh strani.

Primer številka dve: *Skozi dišave gor v višave*. Ta naslov je precej starejšega datuma. Poletje 1978, torej malo prej, kot sta bili po zaslugi Vugovega Erazma Predjamskega Cerknica in Slivnica javno aktualizirani v svoji stari, kar pregovorni čudaško-coprniški biti. Na Slivnico, kot na marsikateri slovenski vrh srednje rasti, prideš udobno z avtom po cesti, pa še malo višje od koč, ki tam stoji. Jaz sem stopal gor peš, po stezi, ki te pelje od cerkniškega Peščenka najprej skozi gozd, košček pod vrhom Gradišča in Debelega vrha, potem pa po travniku čisto do planinske koč. Če sije sonce, je nepozabno. Skozinskoz razgled čez Cerkniško jezero in okolico, razgled, o katerem prilastek sijajen pove isto kot nič, in dišave različnih gorskih rož, ki spričo njih mora človeška beseda še bolj obupati. Zgoraj, pred vhodom v koč, pa me pozdravi prav hud pes – očitno navajen, da prihajajo gostje od zgoraj, iz parkirišča avtomobilov, ne pa kot jaz, z znojem prepojeni popotnik, od spodaj – sicer pa vse nad pričakovanjem prijazno, še posebej gospod upravnik, ki je baje včasih izstopal s Karlom Gottom. Po coprništvu niti

najmanjše sledi. Kako osiromašeni so vsi, ki pridejo sèm gor z avtomobilom. Nobeden mojih planinskih vzponov ne prej ne pozneje ni bil poplačan s takimi nepoznanimi občutki, rekel bi vesoljne sreče. Navzdol sem šel samo trenutek po cesti, potem pa sem se spustil kar naravnost (kar naravnost pa bo) dol po strmini skozi gozd – pravo čudo, da so sandali zdržali – in potem nadaljeval po sočnih travnikih (vse je tu, kakor pač zdaj povsod, nenavadno, reče mi mladi kmet s koso, ko ga vprašam za pot v Topol ali Selšček) in čez Cerknjščico nazaj v vsakdanji svet, toda še vedno ves poln dišav in svetlobe od zgoraj.

Na tem mestu vsekakor ne morem nečesa zamolčati. Namreč da niti jaz nisem tako brezmadežen planinec. (Brezmadežen nisem že zato, ker si upam v planine brez potrebne opreme.) Ja, tudi jaz sem šel z avtom čisto do vrha neke gore. Bil je Kum, zasavski prvak. Sram me je, pa še zlasti zato, ker sem storil to tako rekoč pred očmi najvzornejšega planinca, Matjaža Kmecla, se pravi, pred očmi njegove rojstne vasi Dobovca, ki se ji, od savskega mosta gor grede, ni moč izogniti. Premorem pa olajševalno okoliščino: deževalo je, gonila sta me noč in čas, gor k sveti Neži sem moral priti še ta dan. Vsekakor, madež ostane. (Pa kaj, bolj simpatično je kakor brezmadežnost.) In značilno je, da si za ta »podvig«, za njegov morebitni opis, nisem izmislil naslova. Če bi le moral biti, bi bil po vsej verjetnosti: *Brez naslova*.

Zdaj je na vrsti naslov, ki napoveduje nenapolnjenje: *Kako nismo prišli do Škafa*. Napisana zgodba iz konca julija 1969. Pa ne tako brezupna, kot bi rekli po naslovu. Zgodila se je v Matkovem kotu, tik pod Mrzlo goro. Ko je Kočnarjev Franček doumel, da smo preveč nemirna kri, da bi nas zadovoljili zgolj sprehodi okrog njihove sicer prav spogledljive domačije, nas je napotil k Matkovemu škafu, breznu z večnim snegom in ledom. Nad izvir Jezere, kjer so pred dnevi – po sledeh sodeč – priredili pravi bliže-k-naravi ter vse-za-naravo piknik, je prišla tudi žena, vzpona po snegu pa smo se s sinom in hčerko (okrog šestnajstih takrat) lotili že brez nje. Nevarno je bilo, ni kaj reči, pa še navadna poletna obutev. Za punčko sem korak za korakom poskušal izklesavati stopinje, en slab korak, pa bi človek neobvladljivo drsel po snegu in ledu navzdol. Pa Škafa ni hotelo biti. Nazadnjič sem rekel: Nič, tu bi že moral biti, če pa ga ni, je nedvomno zato, ker se je jama napolnila do grla in se več ne vidi. In sem ukazal umik, kar mogoče, da le nekaj korakov pred ciljem. Pri Kočnarju pa smo potem zvedeli, da se ne more zgoditi, da bi Škaf poleti postal neviden. Ni preostalo drugega, kot da pustimo zmago nad Škafom za kdaj drugič. Kdaj pa bo to? In v kakšnem sestavu? Pri Kočnarju zdaj že dorašča nova generacija, pri nas v Jahodovi pa že tudi imamo malega živega Cepecepetačevka, ki bo mogoče nekoč z dedkom rad poskusil kaj takega . . .

In spet čisto drugačen naslov: *Kjer zorijo jagode in jih nihče ne trga*. Pa čisto drugačna zgodba. Je iz poletja 1978, toda pravi začetek ima že v letu 1946. Mlad študent iz Prage ni mogel takrat po štipendijskem bivanju v Ljubljani nazaj domov, ne da bi bil (prvič) videl morje. In tako je še iz Zagreba skočil z vlakom v Sušak, ki je bil takrat že Jugoslavija, medtem ko

Rijeka ne. V vlaku seveda poznanstvo. Seveda z mlado, lepo deklico. Gordana je govorila hrvaško, domov pa je šla v slovenski Podgrad. Slovenskih Podgradov je najmanj sedem, tale pa je bil tisti ilirskobistriški, rojstni kraj glasbenika Radovana Gobca. (Za Gordano v poznejših letih nisem izmislil naslova nenapisane zgodbe, pač pa zadnji stavek nenapisane zgodbe: »Ko jeseni završi v krošnjah osiromašenih dreves, mislim na Gordano.« Tudi zdaj je jesen in v drevesnih krošnjah vrši, jaz pa mislim na Gordano: Kako je, Gordana, ali si tudi ti štirideset let starejša? Ali si še v Podgradu? Ali sploh še si?)

No ja, romantik pa tak: izhodiščna točka pešačenja po Brkinih je potemtakem moral postati Podgrad, čeprav iz avtobusa stopiš lahko že prej, kjerkoli v Matarskem podolju: v Materiji, v Gradišču, v Obrovu ali pa v Hrušici. Toda po resnici povedano, nisem hodil križkraž po Podgradu in vprašal po Gordani. Naravnost sem jo ubral pod Starim gradom po stari cesti proti novi cesti, ki pelje v Ilirsko Bistrico, in šele v zadnji ali predzadnji hiši sem jecljaje vprašal . . . Saj bi bilo še bolj noro, biti enkrat v Podgradu in ne spregovoriti o Gordani. Mislite, da ne?

Tisti, kdor hodi peš, doživi marsikaj, kar ostane za motoriste nedosegljivo. Tako na primer pristno začudenje, ko greš po stari cesti iz Podgrada in naenkrat imaš novo cesto, po kateri naj bi nadaljeval pot, na levi, čeprav si jo še pred trenutkom videl na desni: vrniti se moraš po novi cesti in šele potem ugotoviš, da je prešla nova cesta pod tabo v kratkem predoru. Samo še košček hoje po novi cesti in pride odcep levo in gor. Podbeže dva kilometra. Asfalt tudi tja. Toda koliko prekrasnih rdečih jagod ob cesti! Kaj takega se ne vidi tako kmalu drugod. Spomenik v vasi pove, da je sedem vaščanov padlo v protifašističnem boju, dvanajst pa so jih Nemci žive vrgli v ogenj. Gospa Rozina Barba mi je zavzeto pripovedovala o tem: moža, očeta, brata je zgubila v vojni.

V Zajelšje pelje iz Podbež le kolovoz. Skozi gozd, med travniki, pokrajina sploh zbuja vtis, da so jo pozabili tu od prejšnjih stoletij. Čez potok Moljo, ob samotni domačiji, ki ima nekako neprimerno ime Lump. Opoldne. Slišijo se zvonovi. Srečanje s starejšim vaščanom. Odkod se slišijo zvonovi? A? Zvonovi, odkod se slišijo. Ja, se slišijo. Pa odkod se slišijo zvonovi? Ja, ja, zvonovi. (Brez zamere, tudi jaz bom končal takole, če bom še imel kaj časa.) Zajelšje je manjše od Podbež, leži pa že na brkinski »magistrali«, ki vodi od Harij na vzhodu do Tater na zahodu; skupaj osem vasi. Stari zajeljški kmet pljuva rjavo slino in je črnogled. Slabo leto se obeta: ni sliv.

Slive so važne (naslov: Slive in slovenski kulturni prostor), kje povsod sem že trčil nanje. Tu jih gojijo, zvem med dvema rjavima pljunkoma, še v Pregarjih, Hujah in Gabrku, naprej proti zahodu ne več. Nisem vprašal zakaj; menda ne zato, ker se brkinski greben v to smer dviguje. Včasih, pa ni tako davno, je bilo tu za avto skoraj neprevozno. (To trdi tudi še Krajevni leksikon Slovenije, 1968.) Meni se je tu prav udobno korakalo, čeprav je v hrib. Nova asfaltna cesta vodi v Rjavče in Tatre. V Rjavčah je v meni žeja sprožila željo po klepetu. V številki triindvajset mi je gospa

Angela Filipčič postregla ne z vodo, ampak kar z vinom, povrh pa sem zvedel njeno zgodbo. Sama je (več hiš v vasi pa je popolnoma praznih), sina ima v Kanadi, za ženo je vzel napol Čehinjo, napol Belgijko, pa je v tej daljni tujini nenadoma umrla. V Tatrah, najzahodnejši vasi brkinskega grebena) saj tudi že sodijo v sežansko občino), je pravkar vladalo prisiljeno, pa toliko bolj hrupno veselje: glasba iz zvočnikov je spremljala mladinske brigadirje, ki so za ta dan končali delo na cesti. Ne samo slive, tudi ceste so važne. Tukajšnja cesta utegne bistveno spremeniti življenjski utrip teh revnih, ubogih, zdesetkanih brkinskih vasi. Kar niso pokončala vojna in Nemci – ti pa so tu povsod zapustili veliko krvavih sledov –, tisto je po ustoličenju miru gnala v svet želja po boljšem kruhu.

Ali ni še dovolj primerov? Je. Lahko pa bi še nadaljeval. S tistimi naslovi, ki niso ostali le besede v zraku, ampak so dobili tudi besedilo in so skupaj z njim bili objavljeni. *Moja hoja na Raduho* o riskantnem (riskantnem zaradi nepoznavanja) vzponu po že kdaj zapuščeni smeri, pa še brez planinske opreme, zato pa z izposojenim daljnogledom. *Spomin na Istro* o čudovitostih za hrbtnom morja. *Ko je padavin preveč* – o neverjetni kontrapunktičnosti slovenske pokrajine. Koliko potovanj pa je do današnjega dne ostalo brez opisa in celo brez naslova. Gledam spisek svojih planinskih vzponov na več kot dvajset slovenskih vrhov, od katerih je bilo osem dvatisočakov: začuden ugotavljam, da so le trije od njih dočakali tak ali drugačen opis. Sem pač velik dolžnik – tudi do samega sebe.

Pa smo spet pri začetku. Naslov *Kako priti v Šebrelje* – to je zdaj postalo še bolj očitno – sploh ni enopomenski. Celo bi veljalo zapisati še drugo verzijo: *Kako priti do Šebrelj*. Namreč prav tako, kot smo prišli pravkar mi: čez ovinke, skozi nakopičene digresije drugih, starejših potovalnih vtisov ter odkritij. Sklenjen krog: vse dosedajšnje hojenje in sploh potovanje se je po neki logiki usmerilo sèm, na to čudno čudovito planoto visoko nad Idrijco blizu Cerknega.

Kako priti v Šebrelje? Dozdevno preprosto: v Stopniku na mostu čez reko prebereš na tabli ure, kdaj je vožnja gor prepovedana zaradi avtobusa, ki gre dol, ker pa se ti zdi, da je vožnja prepovedana čez znosno mero, vprašaš gospo v oknu bližje hiše in zveš, da gre tvoj avto lahko gor brez čakanja. Pa gre. Šebrelje 4 km, piše na tabli. Kaj je to? Skoraj toliko kot nič. Samo da strmina je prav neusmiljena. Škoda vozi bolj in bolj iz zadnjih moči, v polovici poti (v polovici lestvije) pa je konec. Naprej ne gre. Na srečo se je zgodilo že v Šebreljah, tik ob samotni domačiji (Šebrelje 1), ki stoji sredi ostrega ovinka ceste. Drobna gospodinja, ne več mlada, pride takoj vprašat, ali kaj potrebujeva; ko pa rečem, da bi tu rada ostala čez noč in še ta dan šla naprej v vas kar peš, se precej ustraši; kajpak, ne zaupa tujcem, saj niti domačim ni zaupati preveč. Vendar mi uspe, da jo prepričam o poštenosti najinih namer, in se (obotavljivo) strinja. In opozori naju, da gre gor čez slabo urico avtobus, da ga tu lahko ustaviva. In obljubi, da bo prekuhala vodo za škodin hladilnik.

O avtobus, o Šebrelje, o Šebreljci, o širna okolica v milem jesenskem soncu! Cesta zgoraj nad gozdom, že na planoti, ne več asfaltizirana, ni

menda niti centimeter širša od avtobusa, avtobus pa je velik, saj vozi od tod in od drugog na delo v Cerkno veliko ljudi: šofer, domačin iz Dolenje vasi, je pravi mojster volana; to je nama zvečer tudi potrdila najina gostiteljica, rekoč, da se je drugi šofer, ki je njihovega nadomeščal v času dopusta, moral na cestnih zavojih večkrat malo vračati, da ne bi zdrsel po bregu.

Šebrelje. Nisem šel sèm naključno, nisem se odločil za to v zadnjem trenutku. Že pred desetimi leti sem bral, da je izšla knjiga Andreja Pagona-Ogareva Šebrelje skozi stoletja, pa ta naslov se je slišal na moč vabljivo. In ko sem se takrat, po neskončnem vzponu skozi mokro rakovško goščavo in pešačenju po Planoti, zasidral na noč v Dabru, šel sem še pred večerjo na kraj prepada in nisem mogel odtrgati oči od Šebreljske planote, od tiste nenavadne poševne in zmerno valovite ploščadi, katera je bogvekakoli nastala sredi vseh nepreglednih gozdnatih strmin in nedostopnih pečin.

Šebreljci. V treh urah, ki sva jih z ženo imela na razpolago – saj sva morala dol k najini škodi peš, in nisva želela, da bi naju noč lovila – sva jih le nekaj srečala. Prijazno ženkico, ki je na spodnjem koncu Dolenje vasi pobirala slive in nama pojasnila, da kamniti stebri tam čez njivo niso tu od antičnih časov, temveč spomin na Nemce, ki so junija 1944 požgali praktično vso vas (natanko 68 hiš in 104 gospodarskih poslopij, kot berem v knjigi Šebrelje skozi stoletja, ki sem si jo dodatno izposodil iz ljubljanske Slovanske knjižnice, žal, šele po obisku Šebrelj). Nazaj grede, v Srednji vasi nagovorim kmetico, ki obira fižol; vtis imam, da je ista kot tista spodaj, in nadaljujem svoje povpraševanje o pokrajini (kje se kaj vidi naokrog, pa tega je zelo veliko, redka pastva za oči). Potem le doumem, da je vmes pomota, da ta ni tista, pa se vsi nasmejemo: kako bi se tudi tista od sliv tako hitro preselila sèm k fižolam? Smeh je zdrava reč, to Šebreljci še kako dobro vedo; ne zaman slovijo kot bistrourni šaljivci. Sicer pa ni videti veliko ljudi zunaj. Fant na mopedu zavija okrog trgovine, dva otroka se prerekata zaradi nečesa, temle čez delajo na stavbi (koliko se še gradi, dograjuje. preureja, širi; modernizira). Zgoraj nad cerkvijo srečujeva našega mojstrskega šoferja – tokrat mojstrsko vodi po ne prav ravnem travniku motorno kosilnico. Tudi on se rad pomeni z nama. Možak pa pol. Ivan Tušar, trinštirideset let. Všeč je nama tudi, da ima končno postajo svojega avtobusa prav pred svojo domačijo v Dolenji vasi. (Česa takega si vodič avtobusa v Šentviško goro ne privošči: domov v Daber, en kilometer pa pol, se vozi na mopedu.)

Šebreljska planota. Za naju neskončna. Zaselek Šebreljski vrh je oddaljen, kot sva zvedela, eno uro hoda, pa še več kot tri sto metrov više od Srednje vasi, pa še velja ta časovni podatek prej za domačine kakor za naju. Kako žalostno sem gledal v to smer, ko sem se napolil vsaj na najbližji hribček pod Kurjim vrhom, pa je bilo vse tako brezupno zaraslo, *zaprepaščeno*, kot tam pod notranjsko Slivnico: nič ne vidiš, kar je razmeroma blizu (čeprav po drugi plati spet predaleč), vidiš samo bolj oddaljene hribe, vasice in samotne kmetije, za hribi pa venec veličastnih gora, Julijskih vršacev. Kaj, ali tudi tu velja načelo primerne oddaljenosti, da bi kaj res v redu videli? Niti do cerkve svetega Ivana Kresnika spodaj nad Idrijo nisva

prišla, kaj šele da bi poskušala poiskati jamo Divje babe, ki so se potuhnile kje pod cerkvijo sredi strmin.

In okolica Šebrelj v milem jesenskem soncu. Tu se res ne more hiteti, še nekaj pešačenja morate žrtvovati. Seveda iščem predvsem Šentviško goro in Daber, od koder sem pred štirimi leti zavzeto gledal (in risal) Šebrelje: za čudo, edine hiše zdaj ne vidim, vse skrito za prav razgibanim »eksterierom«. Verjetno bi se bilo treba usesti kje višje nad Šebreljami, kje pri dolini Rupci, kakor svetuje Pagon-Ogarev v svoji knjigi. Toda tudi tako vidim dovolj, pod grobastim hribom Kojco vas Bukovo, Kojco, Orehek, Jesenico, za hribom slutim Zakojco, kjer smo se včasih, natančno pred tridesetimi leti, ustavili s Francetom Bevkom nazaj grede iz Nove Gorice. Pa vrh Porezna, kateri me spominja na Svetinove opise srditih spopadov z Nemci v Ukani. Pa cerkljanski hribi in vasice in zadaj Blegoš, ki prav tako kot Porezen še čaka name. In zadaj levo, na obzorju, Krn (pred dvema letoma me je zalotila megla na njem), Vogel, Šija (naš prvi družinski vzpon A. D. 1964), Črna prst . . .

Šebrelje številka ena, naše (še avto štejem) domovanje za ta nenavadni dan, se po vsej verjetnosti (po Atlasu Slovenije) imenuje Črna mlaka. O mlaki ne bi vedel, toda črno, temno je vse naokrog, gozdovi, strma pobočja, asfaltna cesta, ki ovija domačijo kot kača. V notranjosti hiše pa ni tako temno, kaj rečem: tu sploh ni temno. Karkoli se zdi poslopje od zunaj bolj staro, drži notri korak s časom. Vse je čisto, gospodinja Vida očitno ljubi red. Živi sama, s psom, ki se v primerjavi z njo še niti zjutraj ne misli omehčati v svoji nezaupljivosti, kar je popolnoma pravilno; kaj več, kaj je dobil skupaj z geni svojih prednikov, včasih čuvarjev s sploh najtršo pasjo izkušnjo, kaljeno z ognji zažganih domačij in zverinsko ubitih gospodarjev. Gospa Vida je prenašala kot deklica partizansko pošto, kar pa zdaj dobi za to vsak mesec, pusti v enem trenutku v trgovini, ko gre *ta har* (tja gor) v Šebrelje. Sama prisluži za zelo zelo skromno življenje, slive, nekaj koruze, nekaj v svinjaku, tudi dva bikca redi, za deset tisočakov jih je kupila, dvajset pa bo dobila čez dve leti zanje. Pa se nič ne pritožuje. Še dajala bi rada – žena se je komaj ubranila pred njenim lastnoročno klekljanim proizvodom. Žal, nisem čisto dobro razumel njeno hitro in precej po domače zavijajočo govorico. Tudi o svojih otrocih je pripovedovala, o nekdanjem gospodarju te hiše, ki je pred leti padel z oreha in se ubil, o marsičem lepem pa tudi o nepravičnostih, ki se povsod dogajajo.

Šebreljska Vida ni Lepa Vida: ostala je doma (njen pravi dom je nekje tu v bližini, sredi gozdov, na temnem, prav odročnem mestu), ostala pa je sama, otroci so šli po svetu. Koliko je takšnih Vid. V Šebreljah in drugod. Zapuščenih, pa vendar zadovoljnih, ker so doma. In koliko je tistih, ki so nezadovoljni, če ne kar nesrečni, ker so zgubili svoje Šebrelje. (Kako priti v Šebrelje?) Šebrelje same ne bodo zgubljene, tudi če bi jih kdaj izpostavila usoda novi trdi preizkušnji. Tisti, kdor je le enkrat samkrat šel skozi to ponosno vas, doume, da se je prav v zadnjih desetletjih rodilo tukaj, na soncu planote in v temnoti grap, veliko nove, kakovostno nove trdoživosti. In koliko je Šebrelj? (Kako priti do Šebrelj?)